

Diak

Zimret Iseni
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK) asioimistulkkkaus
Opinnäytetyö, 2020

RIKOSOIKEUDELLINEN SANASTOTYÖ SUOMI-ALBANIA

TIIVISTELMÄ

Zimret Iseni(t)
Rikosoikeudellinen sanastotyö suomi–albania
29 sivua, 1 liite
Syksy 2020
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK) asioimistulkkkaus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia rikosoikeudellinen suomi–albania sanasto. Asioimistulkin ammattisäännösten mukaan tulkki valmistautuu tehtäväänsä ajoissa ja huolellisesti. Jotta viesti välittyy ja kielellinen tasa-arvo toteutuu, tulkin on perehdyttävä toimeksiannon sanastoon, terminologiaan ja fraseologiaan sekä aiheeseen tulkkauksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Oikeustulkkauksessa käytetään erikoiskieltä yleiskielen ohella. Juridisten käsitteiden ja sanaston hallinta tulkin molemmilla työkielillä on olennainen osa tulkin valmistautumista oikeusalan tulkkaustoimeksiantoihin.

Liitteenä oleva kaksikielinen sanasto on kerätty havainnoimalla istuntoja Turun käräjäoikeudessa sekä keräämällä termejä kyseisiin istuntoihin liittyvistä haastehakemuksista. Sanastoon koottiin rikosoikeudellisia asioita käsittelevissä istunnoissa yleisimmin käytetyt termit. Sanastossa termit ovat suomenkielisessä aakkosjärjestyksessä ja niistä on suomenkieliset määritelmät sekä termien albaniankieliset vastineet.

Opinnäytetyön raporttiosuudessa kerrotaan sanastotyön perusteista, esitellään suomalainen ja albanialainen oikeusjärjestelmä sekä molempien maiden rikosprosessin eri vaiheet. Lisäksi opinnäytetyössä kerrotaan oikeustulkkauksesta Suomessa.

Rikosoikeudellisesta sanastosta hyötyvät tulkkiopiskelijat ja jo ammatissa työskentelevät tulkit sekä kääntäjät. Termien parempi hallinta molemmilla työkielillä, erikoisalan käsitteiden syvällisempi ymmärrys ja toimintaympäristön parempi tuntemus kehittävät asioimistulkin ammattitaitoa.

Asiasanat: oikeustulkkkaus, rikosoikeus, sanastotyö, albanian kieli

Abstract

Zimret Iseni

Finnish–Albanian glossary of criminal justice

Autumn 2020

29 pages, 1 appendix

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in Humanities, Community Interpreting
Interpreter

This thesis consists of a report part and a glossary. The report includes the basis of knowledge of the vocabulary work, information of the Finnish and Albanian legal systems and the description of the legal process of the both countries.

In court interpretation, in addition to the standard language, special language is used. The management of the legal concepts and the vocabulary is an essential part for an interpreter who is preparing him/herself for a juridical interpretation assignment.

The vocabulary attached to the thesis was collected by observing district court sessions and by collecting terms from the applications for a summons of those sessions. Eventually 50 carefully selected terms were included in the vocabulary. The vocabulary was compiled by collecting terms that were the most commonly used in the criminal hearings. In the vocabulary the terms are in a Finnish alphabetical order. The terms are defined in Finnish and next to them are the Albanian equivalents.

This thesis tells about the basics of vocabulary work. It also presents the Finnish and the Albanian legal systems and presents the different stages of the criminal processes of both countries. Additionally, the thesis tells about legal interpretation in Finland.

This vocabulary of the criminal justice helps interpreter students, interpreters who already are in the working life, and also helps translators. Better management of terms in both working languages, a deeper understanding of the concepts of the special fields and a better knowledge of the operating environment helps to develop the professional skills of the interpreter.

Keywords: legal interpretation, criminal justice, vocabulary work, Albanian language

Përmbledhje

Zimret Iseni

Fjalorth juridiko-penal finlandisht- shqip

30 faqe dhe një shtojcë

Vjeshtë 2020

Shkolla e lartë profesionale Diakonia

Shkencat humaniste- shkolla e lartë profesionale

Punim diplome

Përkthyes

Paraqitja e këtij punimi mbështetet në raportin e përgjithshëm të këtij fjalorthi. Përmbajtja e punimit ndërlidhet me bazën e fjalorthit, që ka të bëjë me njohuritë rreth sistemit të drejtësisë të Finlandës dhe atij të Shqipërisë dhe në përshkrimin e fazave të ndryshme të procesit penal në të dy shtetet.

Gjatë përkthimit në fushën juridiko-penale, përdoret gjuhë profesionale juridike e cila është e ndryshme nga gjuha e zakonshme pra e përditshme. Terminologjia juridike në përkthimin e dy gjuhëve është baza e përgatitjes së përkthyesit për përkthimet në fushën e drejtësisë.

Fjalorthi i këtij punimi diplome është mbledhur duke vëzhguar seanca gjyqësore tek Gjykata themelore e Turkut si dhe duke grumbulluar terme nga kërkesat për sfidim, që kanë të bëjnë me këto seanca. Në fund u mbledhën 50 terme të zgjedhura me kujdes. U zgjodhën termet, të cilat më së shumti janë përdorur në seanca gjyqësore. Termet janë renditur sipas alfabetit finlandez dhe kanë përkufizime finlandeze si dhe përkthimin e atyre termeve në gjuhën shqipe.

Në këtë punim tregojmë dallimin e procesit të juridiko-penal në dy shtete dhe e shpjegojmë metodën e punimit të fjalorthit si dhe e paraqesim sistemin e drejtësisë të Finlandës dhe të Shqipërisë. Përveç kësaj, tregojmë edhe për interpretimin në fushën e drejtësisë në Finlandë.

Nga ky fjalorth për çështje juridiko-penale përfitojnë studentët e përkthimit si dhe përkthyesit që punojnë në profesionin e tyre. Menaxhimi më i mirë i fjalëve në të dy gjuhët e punës, kuptimi më i thellë i konceptit të fushave të posaçme si dhe njohuria më e mirë për mjedisin operativ, zhvillojnë aftësitë e një përkthyesi në profesionin e vet.

Fjalët kyçe: interpretim juridik (në fushën e drejtësisë), e drejta penale, terminologjia, gjuha shqipe

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SUOMEN OIKEUSJÄRJESTELMÄ	5
2.1 Yleiset tuomioistuimet	5
2.2 Hallintotuomioistuimet	6
2.3 Erityistuomioistuimet.....	7
2.4 Rikosprosessi Suomessa	7
2.4.1 Esitutkinta.....	8
2.4.2 Syyteharkinta.....	8
2.4.3 Oikeudenkäynti	8
2.4.4 Rangaistuksen täytäntöönpano	9
2.5 Oikeustulkkaus Suomessa.....	11
3 ALBANIAN OIKEUSJÄRJESTELMÄ	12
3.1 Rikosprosessi Albaniassa.....	13
3.1.1 Esitutkinta.....	13
3.1.2 Oikeudenkäynti	13
3.1.3 Oikeudenkäynnin eteneminen	14
3.1.4 Esitutkinta ja syyteharkinta	14
3.1.5 Oikeudenkäynti	15
3.2 Oikeusjärjestelmien ja rikosprosessien vertailu.....	17
4 SANASTOTYÖN TEORIA.....	18
4.1 Sanastotyön menetelmät	18
5 PROSESSIN KUVAUS	21
6 JOHTOPÄÄTÖKSET, POHDINTA JA ARVIOINTI	24
LIITE 1: Rikosoikeudellinen sanasto.....	4

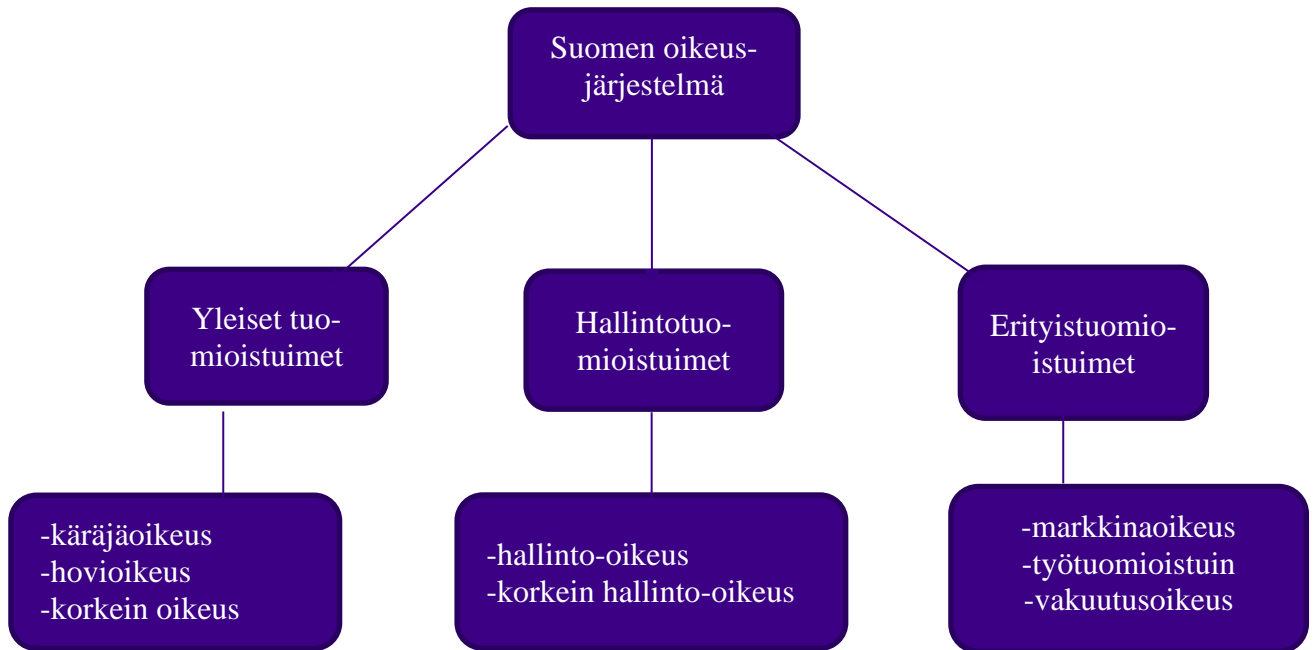
1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on rikosoikeudellinen sanastotyö. Sanastoni kielinä ovat suomi ja albania. Sanastoon on koottu oikeuden istunnoissa yleisimmin käytettyjä termejä. Valitsin kyseisen aiheen, koska koen, että tämän alan sanasto on todella tarpeellinen kaikille tulkeille ja tulkkiopiskelijoille. Koen, että aihe on erittäin ajankohtainen juuri nyt. Vuonna 2015 Suomeen tuli iso pakolaisaalto ja oli tarpeen löytää nopeasti tulkkeja, joilla on hyvä ammattitaito ja tulkkausalan kokemusta. Tulkeilla ei ollut riittävää tuntemusta oikeusalan sanastosta, ja tämän vuoksi esimerkiksi turvapaikkapuhutteluja jouduttiin tulkkamaan useaan kertaan. Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää oikeustulkkaukseen liittyvää osaamistani täydentämällä tietojani niin itse rikosprosessista kuin siihen liittyvästä sanastostakin.

Opinnäytetyössäni kerron ensin suomalaisesta oikeusjärjestelmästä ja sen toiminnasta. Tämän jälkeen kuvailen suomalaista rikosprosessia eli käytännössä sitä, miten asiat etenevät Suomessa, kun rikos on tapahtunut. Seuraavaksi kuvaan albanialaista oikeusjärjestelmää ja rikosprosessin kulun Albaniassa. Tämän jälkeen vertailen näiden kahden maan oikeusjärjestelmiä ja rikosprosessia. Käsittelem työssäni myös oikeustulkausta ja sanastotyön teoriaa. Sanastoon olen valinnut seuraamissani rikosoikeudellisissa istunnoissa yleisimmin käytettyjä termejä. Sanasto on tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite 1).

2 SUOMEN OIKEUSJÄRJESTELMÄ

Suomessa tuomioistuimet voidaan jakaa kolmeen ryhmään: (Oikeus.fi.tuomioistuimet):

KUVIO 1. Suomen oikeusjärjestelmä

2.1 Yleiset tuomioistuimet

Yleisiä tuomioistuimia Suomessa ovat kärjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus. Kärjäoikeudessa käsitellään hakemus, -riita- ja rikosasioita. Asiat käsitellään ja ratkaistaan joko istunnossa, johon jutun osapuolet kutsutaan, tai kirjallisessa menettelyssä, jolloin ratkaisu tehdään pelkästään asiakirjojen perusteella. (Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Kärjäoikeudet.) Kärjäoikeudessa yleisesti käsiteltyjä rikosasioita ovat esimerkiksi näpistyksen, rattijuopumukset, rahanpesu, varkaudet, seksuaalinen hyväksikäyttö ja pahoinpitelyt.

Suomessa on viisi hovioikeutta: Helsingin, Itä-Suomen, Rovaniemen, Vaasan ja Turun hovioikeus. Yleensä hovioikeudessa käsitellään sellaisia asioita, joissa kärjäoikeus on antanut päätöksen, mutta siihen ei ole oltu tyytyväisiä. Tyytymättömyydestä päätökseen pitää ilmoittaa viikon sisällä siitä, kun on saanut tuomion, ja kirjallinen valitus pitäisi jättää viimeistään silloin, kun tuomion saamisesta on kulunut 30 päivää. Hovioikeudet käsittelevät ensimmäisenä asteena valtio- ja maanpetosasioita sekä eräitä virkasyyteasioita. (Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Hovioikeudet.)

Korkein oikeus on ylin taho riita- ja rikosasioissa. Korkeimman oikeuden yksi tärkeimmistä tehtävistä on valituslupajärjestelmän pohjalta valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. (Valtiolle.fi. Korkein oikeus.)

2.2 Hallintotuomioistuimet

Suomessa on yhteensä kuusi hallinto-oikeutta: Helsingin, Hämeenlinnan, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Turun ja Vaasan hallinto-oikeus. Hallinto-oikeudet kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan ja ovat riippumattomia ja puolueettomia tuomioistuimia. Hallinto-oikeuden työnkuvaan kuuluu taata oikeusturvaa sekä edistää yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta, turvallisuutta, järjestystä, hyvinvointia, taloudellista toimintaa ja hallinnon toimivuutta. (Valtiolle.fi. Hallinto-oikeudet.)

Perustuslaki määrää, että kaikessa julkisessa toiminnassa noudatetaan tarkoin lakia. Henkilö tai yhteisö, joka pitää valtion tai kunnan viranomaisen päätöstä itseään koskevassa asiassa lainvastaisena, voi pääsääntöisesti valittaa siitä. Viranomaisen on päätöksen yhteydessä ilmoitettava miten ja kenelle päätöksestä voi valittaa. Usein päätökseen voidaan ensin hakea oikaisua, jonka jälkeen päätökseen edelleen tyytymätön voi valittaa hallinto-oikeuteen. (Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Hallinto-oikeudet.)

Yleinen sääntö on se, että jos on tyytymätön johonkin päätökseen siitä voi valittaa yhä eteenpäin. Tässä tapauksessa, jos on tyytymätön hallinto-oikeuden päätökseen voi

päätöksestä valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Riippumatta siitä mistä istuimesta saa päätöksen, päätöksen yhteydessä on aina ohjeet siitä, minne ja miten voi valittaa, jos ei ole tyytyväinen päätökseen.

Suomen perustuslain mukaan korkein hallinto-oikeus on ylin hallintotuomioistuin ja käyttää ylintä tuomiovaltaa hallintolainkäyttöasioissa. Korkein hallinto-oikeus valvoo lainkäyttöä omalla toimialallaan. (Valtiolle.fi. Korkein hallinto-oikeus.)

2.3 Erityistuomioistuimet

Markkinaoikeus kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan ja on riippumaton ja puolueeton erityistuomioistuin, joka käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioita sekä hankinta-asioita, teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita ja markkinaoikeudellisia asioita. Markkinaoikeuden toimivalta kattaa koko maan. (Valtiolle.fi. Markkinaoikeus.)

Vakuutus oikeus on erityistuomioistuin, joka käsittelee erilaisia toimeentuloturva-asioita. Suurimpia asiaryhmiä ovat työeläke-, työtapaturma- ja työttömyysturva-asiat sekä Kansaneläkelaitoksen etuuksia koskevat asiat. Muita asioita, joita käsitellään ovat mm. rikosvahinko-, sotilasvamman- ja palkkaturva-asiat. (Oikeus.fi. Vakuutus oikeus pähkinänkuoressa. Arkea ja ajatuksia.) Vakuutus oikeuden tehtävänä on antaa laadukasta ja tehokasta oikeusturvaa toimeentuloturvan muutoksenhakijalle (Valtiolle.fi. Vakuutus oikeus).

2.4 Rikosprosessi Suomessa

Rikosprosessin muodolliset vaiheet Suomen oikeusjärjestelmässä lähtevät liikkeelle siitä, että tapahtuu rikos ja poliisi saa tiedon rikoksesta tai on syytä epäillä, että rikos on tapahtunut. Tällöin aloitetaan esitutkinta ja kirjataan rikosilmoitus. (Rikosuhripäivystys.)

2.4.1 Esitutkinta

Esitutkinnassa pyritään selvittämään rikos, sen olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty sekä asianosaiset ja muut syytteestä päättämistä varten tarvittavat seikat. Jos on tarve, niin esitutkinnassa selvitetään myös uhrin vaatimukset asiaan liittyen sekä mietitään mahdollisuuksia, miten palauttaa rikoksella saatu omaisuus takaisin uhrille. Esitutinnan hoitaa poliisi. Poliisiviranomainen siirtää esitutinnan valmistuttua asian eteenpäin syyttäjän syyteharkintaan. (Jokela 2008, 5–6.)

2.4.2 Syyteharkinta

Syyteharkinta tarkoittaa, että syyttäjä on se henkilö, joka ratkaisee, nostetaanko henkilöä vastaan syyte. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, meneekö asiaa oikeuden käsittelyyn vai ei. Syyte pitäisi nostaa, jos on aihetta epäillä, että henkilö on syyllistynyt rikokseen. Tätä päätöstä tehdessään syyttäjä ottaa huomioon poliisilta saadun pöytäkirjan. Joissain vakavimmassa rikoksissa syyttäjä saattaa olla mukana jo esitutkintavaiheessa. (Rikosuhripäivystys.) Syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta, jos ei ole näyttöä rikoksesta tai rikos on vähäinen tai asiassa on tehty sovinto. Tapauksen uhrille pitää kertoa, nostaako syyttäjä syytteen vai ei. Jos syyttäjä jostain syystä ei nosta syytettä ja asian uhri haluaa rangastusta ja on ilmoittanut tästä jo esitutkinnassa, niin uhri voi nostaa itse syytteen. (Oikeus.fi. Rikosasian käsittelyn vaiheet.)

2.4.3 Oikeudenkäynti

Rikosprosessin seuraava muodollinen vaihe on oikeudenkäynti. Sitä ei ole, jos syytettä ei nosteta. Käräjäoikeus kutsuu oikeuteen kaikki henkilöt, jotka tavalla tai toisella liittyvät käsiteltävään aiheeseen. Tässä kyseisessä kutsussa ilmenee, pitääkö käsittelyssä olla läsnä henkilökohtaisesti.

Oikeudenkäynnissä kuullaan osapuolia ja todistajia. Yleensä käräjäoikeuden istunnossa on uhri, syytetty, syyttäjä, puheenjohtaja, sihteeri, asianajajia ja joissain tapauksissa myös tulkki ja lautamiehiä. Osa rikosjutuista voidaan käsitellä pelkästään kirjallisesti.

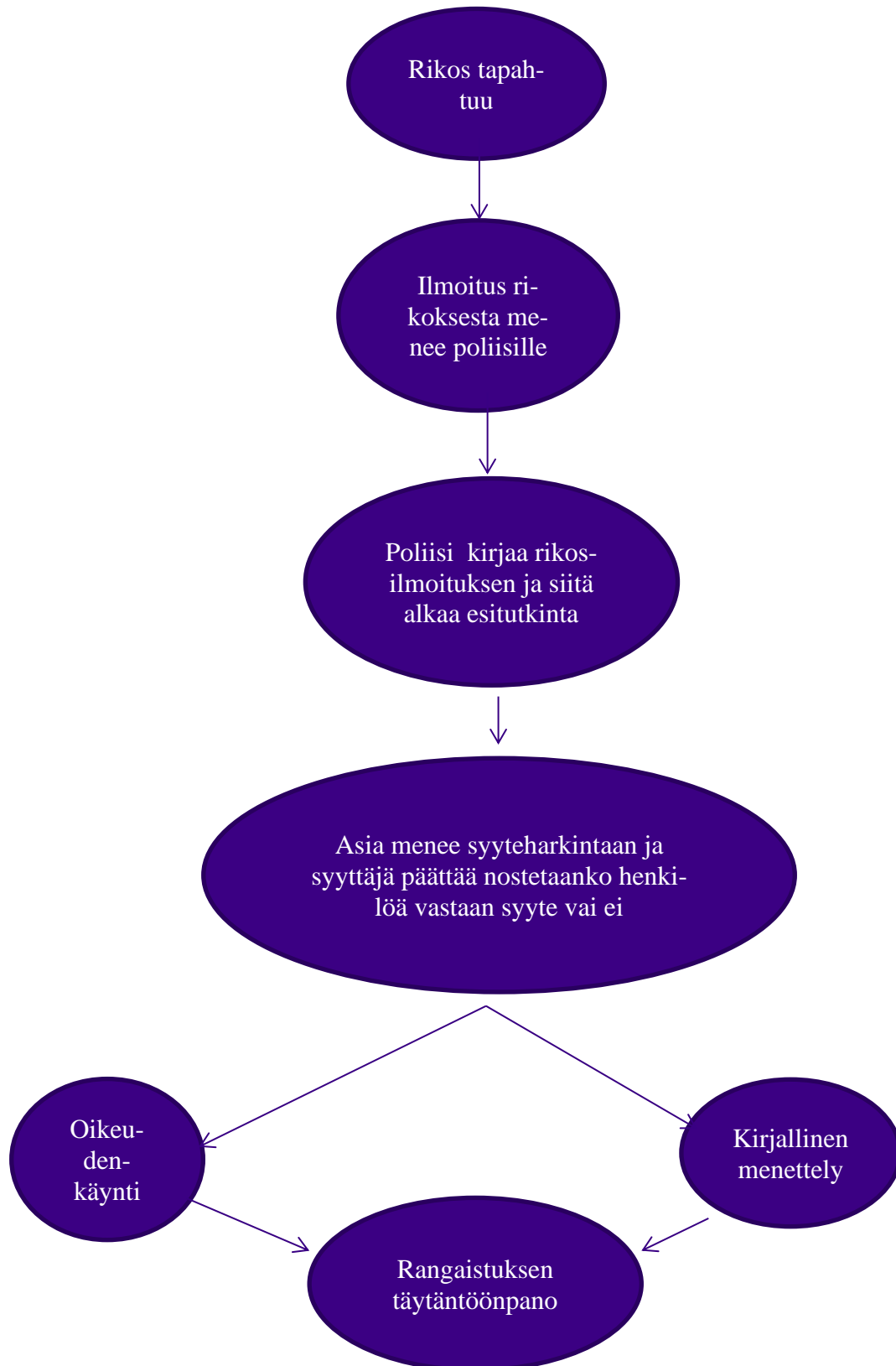
Tällaisessa tapauksessa tuomari tekee päätöksen käyttämällä pelkästään kirjallista aineistoa. Kirjallisessa menettelyssä ei pidetä lainkaan tavallista suullista oikeudenkäyntiä eikä osapuolia kutsuta käräjäoikeuteen. Kirjalliseen menettelyyn päädytään, mikäli rikoksen epäilty on täysi-ikäinen ja hän on esitutkinnassa tunnustanut teon ja molemmat osapuolet antavat suostumuksensa menettelyyn. Yleensä tähän menettelyyn päädytään, kun on kyse pienemmästä tai yksinkertaisesta rikosasiasta. (Oikeus.fi. Rikosasian käsittelyn vaiheet)

Käräjäoikeus joko julistaa tuomion heti istunnon päätteeksi tai ilmoittaa päivämäärän, jolloin tuomio julistetaan kansliassa. Tämän kansliapäätöksen saavat tietää lakimiehet. Aina ei olla päätökseen tyytyväisiä ja siitä on oikeus valittaa hovioikeuteen. Tyytymättömyydestä pitää kertoa viimeistään viikon sisällä siitä, kun on saanut päätöksen, ja virallinen ja kirjallinen valitus pitää tehdä viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa käräjäoikeuden päätöksestä. (Oikeus.fi. Rikosasian käsittelyn vaiheet.)

2.4.4 Rangaistuksen täytäntöönpano

Oikeudenkäynnin jälkeen mahdollisesta sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta huolehtivat Oikeusrekisterikeskus ja ulosottoviranomaiset. Ellei tuomittuja sakkoja, korvauksia tai muita suorituksia makseta vapaaehtoisesti, ulosottomies voi ulosmitata osan palkasta, eläkkeestä tai omaisuudesta, jotta maksu tulee hoidettua. Joissain tapauksissa tämäkään ei välttämättä onnistu, joten tuomioistuimien voi tällöin muuttaa sakot vankeudeksi. (Oikeus.fi. Rangaistusten täytäntöönpano.)

Vankeusrangaistukset panee täytäntöön Rikosseuraamuslaitos. Vankeuden sijaan voidaan tuomita yhdyskuntapalvelua eli palkatonta ja valvottua työtä yhteiskunnalle. Yhdyskuntapalvelu, nuorisorangaistus sekä ehdolliseen vankeuteen ja ehdonalaiseen vapauteen liittyvä valvonta ovat yhdyskuntaseuraamuksia. (Oikeus.fi. Rangaistusten täytäntöönpano.)

KUVIO 2 Rikosprosessi Suomessa

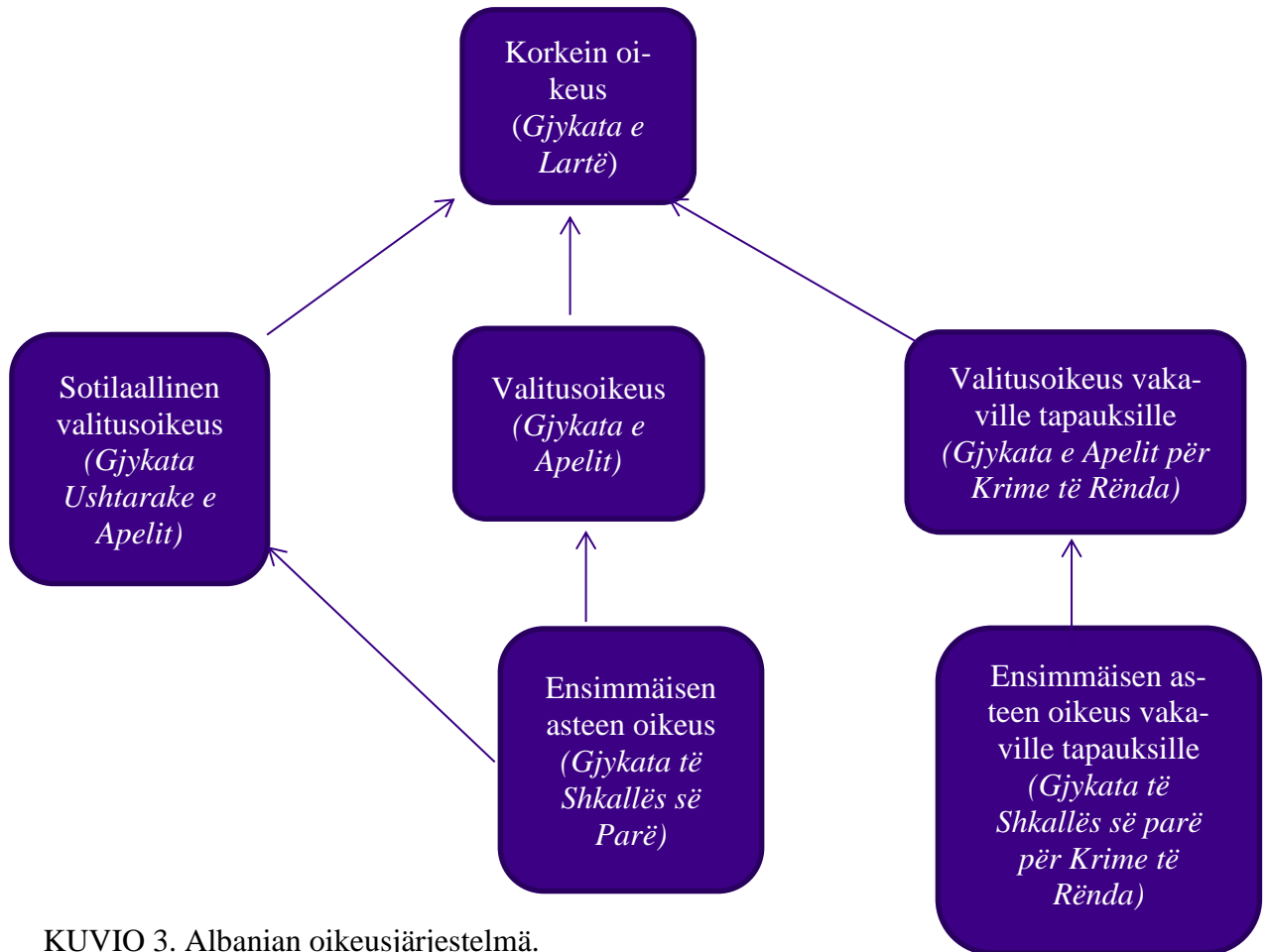
2.5 Oikeustulkkaus Suomessa

Suomessa on erityinen oikeustulkkipirekisteri. Lain mukaan oikeustulkkipirekisterin tarkoituksena on edistää oikeudellisissa asioissa riittävän pätevien tulkkiensa saatavuutta (L1590/2015). Rekisteri auttaa niin yksityishenkilöitä kuin viranomaisiakin löytämään pätevä oikeustulkki. Oikeustulkkipirekisteriin merkitty tulkki tulkaa erilaisissa oikeudellisissa asioissa ja hallitsee molemmilla työkielillään alan ammattikielen ja sen vakiintuneet ilmaukset. Oikeustulkkipirekisteriä ylläpitää Opetushallitus ja tulkin merkitsemisestä tähän rekisteriin päättää Oikeustulkkipirekisterilautakunta. (Opetushallitus_2020.)

Jos esimerkiksi albanialainen joutuu Suomessa syyteprosessiin, olipa hän uhri, syytetty tai vaikka todistaja eikä hän hallitse riittävästi suomen kieltä, hän tarvitsee ehdottomasti tulkin ja tässä tapauksessa oikeustulkin avuksi. Oikeustulkki on silta kahden eri ihmisen välillä, jotka eivät ymmärrä toisiaan. (Tuija Kokko, henkilökohtainen tiedonanto 29.03.2020.)

Tulkki ei ole Suomessa nimikesuojattu ammatti, minkä vuoksi kuka tahansa voi kutsua itseään tulkiksi (Hirvi 2019). Tämä on ongelma varsinkin oikeustulkkauksessa, jossa tulkin pitää hallita juridinen erikoissanasto. Tällaisessa tapauksessa asiakkaan oikeusturva saattaa olla vaarassa, sillä asiakas ei voi olla varma, onko hänen käytössään pätevä tulkki. Jos tulkki ei ole perehtynyt oikeustulkkaukseen, hän ei välttämättä ymmärrä sanastotyön merkitystä.

3 ALBANIAN OIKEUSJÄRJESTELMÄ

KUVIO 3. Albanian oikeusjärjestelmä.

Yllä olevassa kuviossa kuvataan Albanian oikeusjärjestelmän rakenne. Sadete Jakupin (henkilökohtainen tiedonanto 5.9.2020) mukaan kaikki rikos- ja riita-asiat käsitellään ensimmäisen asteen oikeudessa. Helpot ja pienet rikos- ja riita-asiat, joista saa pienet tuomiot kuten esimerkiksi sakkoasiat ja näpistykset käsitellään ensimmäisen asteen oikeudessa kun sitten vakavammat tapaukset kuten esimerkiksi murha, käsitellään ensimmäisen asteen oikeudessa vakaville tapauksille. Kuten yllä olevassa kaaviossa näkee niin näistä päätöksistä voi valittaa korkeampaan oikeuteen ja tämän jälkeen vielä kaikkein korkeimpaan oikeuteen.

Ensimmäisessä asteessa käsitellään myös sotilaallisia rikosasioita kuten esimerkiksi jokin sotarikos. Tähän tyytymätön voi valittaa erilliseen sotilaalliseen valitusoikeuteen. Tästä viimeisenä voi valittaa vielä kaikkein korkeimpaan oikeuteen.

Korkeimmalla oikeudella on ylin päätösvalta Albaniassa. Korkeimman oikeuden tehtävä on käsitellä uudestaan alimmilta valitusoikeuksilta tulleet tapaukset.

3.1 Rikosprosessi Albaniassa

Albanialainen rikosprosessi etenee siten, että rikoksen tapahtumisen jälkeen tulee tutkintavaihe. Syyttäjä on se henkilö, jolla on valtuudet aloittaa tutkinta. Syyttäjä poliisiviranomaisten avustuksella voivat selvittää rikoksen tai he voivat saada tietoa rikoksesta joltain muuta kautta. (Gjkr. i.a. Rikosprosessi Albaniassa.)

3.1.1 Esitutkinta

Esitutkinnassa syyttäjä yhdessä poliisiviranomaisten kanssa kerää tietoa ja todisteita rikoksesta. Tämän jälkeen syyttäjä nostaa syytteen rikoksesta epäiltyä kohtaan. Poliisi ja syyttäjä voivat ottaa todistajia kuulusteluun, voivat tehdä kotietsinnän sekä takavarikoida aseita tai huumausaineita sekä muita todisteita tilanteen sen vaatiessa. He voivat myös tarvittaessa vaatia lääketieteen eksperttiryhmän apua asian tutkimisessa kuten esim. sormenjälkien jäljittämässä. Rikoksesta epäilylle pitää kertoa epäilystä sekä tutkinnasta joka kohdistuu häneen. Rikoksesta epäilyllä on oikeus asianajajaan. Jos syytetyllä ei ole varaa asianajajaan, oikeus määrää hänelle avustajan, jonka valtio maksaa. (Gjkr. i.a. Rikosprosessi Albaniassa.)

3.1.2 Oikeudenkäynti

Kun syyttäjä on saanut esitutkintavaiheen päätökseen, lähettää hän hakemuksen oikeuteen asian käsittelyn aloittamista varten. Samassa hän toimittaa tutkinnan pöytäkirjan oikeuteen. Pyyntö asian käsittelyä varten tehdään tietäväksi asianomaisille. Sillä välin, kun päätetään päivämäärä, jolloin asiaa käsitellään oikeudessa, voivat syytetty yhdessä avustajansa kanssa katsoa takavarikoituja tavaroita ja käsitellä ja lukea dokumentit, jotka

sihteerillä on. Oikeuden sihteerit hyväksyvät dokumentit ja rekisteröivät syyttäjän pyynnön asian käsittelyä varten. Oikeus päättää päivämäärän ja ilmoittaa kaikille asianosaisille, joiden on tarkoitus olla paikalla istunnossa. Syytetyllä ja hänen avustajallaan on ihan ehdoton oikeus olla läsnä istunnossa. On kuitenkin asioita, joita käsitellään, vaikka syytetty ei olisikaan paikalla. Tämä tapahtuu, kun syytetty tai rikoksesta epäilty ilmoittaa, että ei tahdo olla paikalla tai syytetty on ulkomailla. (Gjkr. i.a. Rikosprosessi Albaniassa.)

Kun oikeuden käsittely alkaa, tarkistetaan, ketkä asianomaiset ovat paikalla. Tämän jälkeen syytetyllä tai hänen avustajallaan on oikeus pyytää lyhennettyä oikeuden istuntoa. Jos asiaa käsitellään tällä lyhennetyllä istunnolla ja syytetty tuomitaan rikoksesta, lyhenee tuomio yhteen kolmasosaan. (Gjkr. i.a. Rikosprosessi Albaniassa.)

3.1.3 Oikeudenkäynnin eteneminen

Oikeudenkäynti etenee seuraavien viiden vaiheen kautta: alustavat toimenpiteet, oikeudellinen valvonta, loppupäätelmät, päätöksenteko ja päätöksenteon lausunta. Alustavilla toimenpiteillä viitataan siihen, että oikeudenkäynnin alussa vahvistetaan ketkä kaikki ovat paikalla. Asiaa aletaan käsitellä johdonmukaisesti ja istunnossa syytetyllä on oikeus tehdä huomioita ja tehdä vaatimuksia. Oikeuden henkilökunta keskusteleekin keskenään asiasta ja tekevät päätöksen. Tämän jälkeen tuomio julistetaan. Tämän oikeuden päätöksestä on oikeus valittaa korkeammalle taholle. (Gjkr. i.a. Rikosprosessi Albaniassa.)

3.1.4 Esitutkinta ja syyteharkinta

Albaniassa tutkintavaihe alkaa rikoksen tapahduttua. Syyttäjä on se henkilö, jolla on valtuudet aloittaa tutkinta. Esitutkinnassa syyttäjä yhdessä poliisiviranomaisten kanssa kerää tietoa ja todisteita rikoksesta.

Esitutkintavaiheen jälkeen syyttäjä voi nostaa syytteen rikoksesta epäiltyä kohtaan. Poliisi ja syyttäjä voivat ottaa todistajia kuulusteluun, voivat tehdä kotietsinnän sekä takavarikoida aseita tai huumeaineita sekä muita todisteita tilanteen sen vaatiessa. He voivat

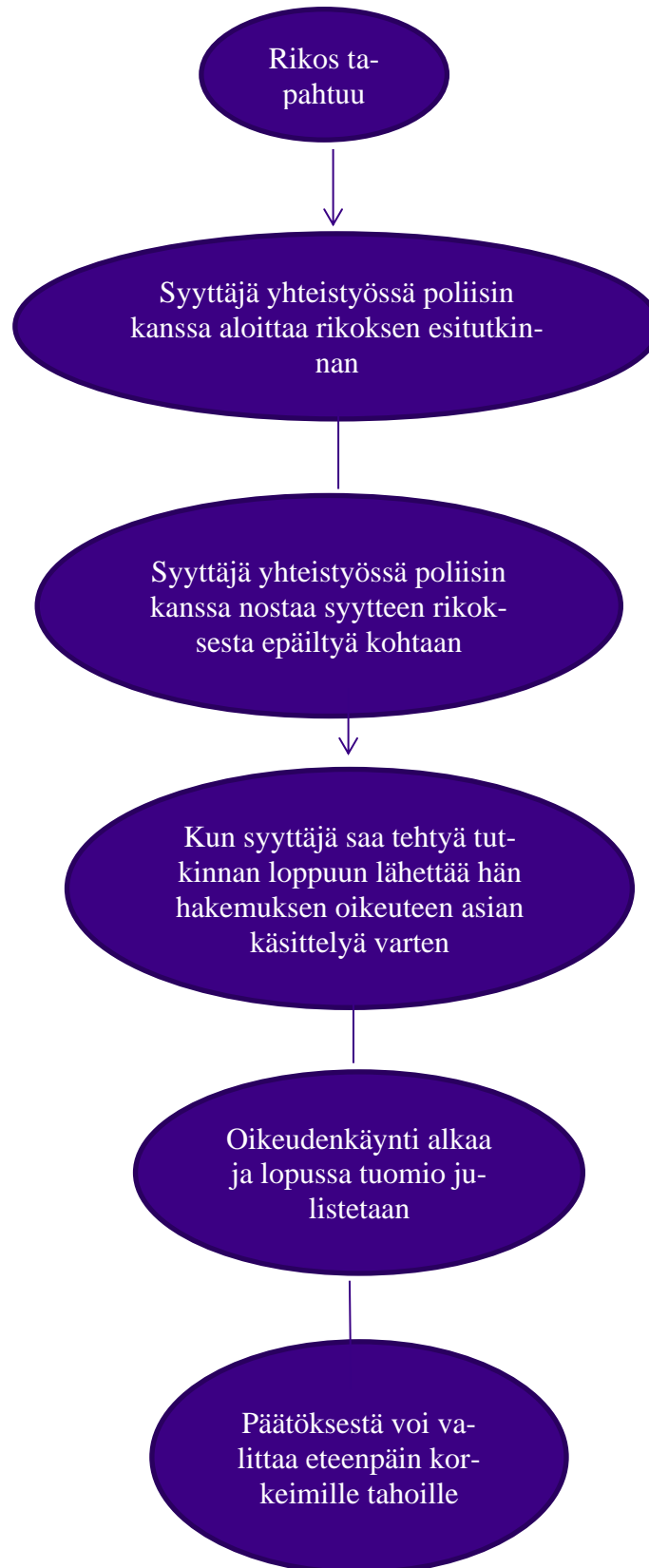
myös tarvittaessa vaatia lääketieteen asiantuntijoiden apua asian tutkimisessa kuten esim. sormenjälkien jäljittämässä. Rikoksesta epäilylle pitää kertoa epäilystä sekä tutkinnasta, joka kohdistuu häneen. Rikoksesta epäilyllä on oikeus asianajajaan. Jos syytetyllä ei ole varaa asianajajaan, oikeus määrää hänelle avustajan, jonka valtio maksaa.

Kun syyttäjä on saanut esitutkintavaiheen päätökseen lähettää hän hakemuksen oikeuteen asian käsittelyn aloittamista varten. Samassa hän toimittaa tutkinnan pöytäkirjan oikeuteen. Pyyntö asian käsittelyä varten tehdään tietäväksi asianomaisille. Sillä välin, kun päätetään päivämäärästä, jolloin asiaa käsitellään oikeudessa, voivat syytetty yhdessä avustajansa kanssa katsoa takavarikoituja tavaroita, käsitellä ja lukea dokumentit, jotka sihteerillä on. Oikeuden sihteerä hyväksyy dokumentit ja rekisteröi syyttäjän pyynnön asian käsittelyä varten. Oikeus päättää päivämäärän ja ilmoittaa käsittelyajankohdan kaikille asianosaisille, joiden on tarkoitus olla paikan päällä istunnossa. Syytetyllä ja hänen avustajallaan on ehdoton oikeus olla läsnä istunnossa. On kuitenkin asioita, joita käsitellään, vaikka syytetty ei olisikaan paikalla. Tämä tapahtuu, kun syytetty tai rikoksesta epäilty ilmoittaa, että ei tahdo olla paikalla tai syytetty on ulkomailla.

3.1.5 Oikeudenkäynti

Kun asian käsittely oikeudessa alkaa, todetaan ensiksi läsnäolijat. Tämän jälkeen syytetyllä tai hänen avustajallaan on oikeus pyytää lyhennettyä oikeuden istuntoa. Jos asiaa käsitellään tällä lyhennetyllä istunnolla ja syytetty tuomitaan rikoksesta, pienenee hänen tuomionsa kolmanneksella. Asiat etenevät istunnossa seuraavanlaisesti järjestyksessä: alustavat toimenpiteet, oikeudellinen valvonta, loppupäätelmät, päätöksenteko ja lopuksi päätöksenteon lausunta.

Alustavilla toimenpiteillä viitataan siihen, että oikeudenkäynnin alussa vahvistetaan ketkä kaikki ovat paikan päällä. Asiaa ruvetaan käsittelemään johdonmukaisesti ja istunnossa syytetyllä on oikeus tehdä huomioita ja tehdä vaatimuksia. Oikeuden henkilökunta keskustelevat keskenään asiasta ja tekevät päätöksen. Tämän jälkeen tuomio julistetaan. Tämän oikeuden päätöksestä on oikeus valittaa valitusoikeuteen ja jos on tyytymätön vielä tämän oikeuden päätökseen, voi siitä valittaa aina korkeammalle taholle eli korkeimpaan oikeuteen asti.

KUVIO 4. Albanian rikosprosessi (www.gjkr.gov.al)

3.2 Oikeusjärjestelmien ja rikosprosessien vertailu

Molempien maiden sekä oikeusjärjestelmät että rikosprosessit muistuttavat pitkälti toisistaan. Yhteiskunnat ovat erilaisia, mutta varsinkin rikosprosessi on käytännössä sama. Merkittävin eroavaisuus lienee siinä, että Suomessa esitutkinnan hoitaa poliisi, kun sen Albaniassa tekee poliisi yhteistyössä syyttäjän kanssa. Suomessa poliisi vie tarvittaessa asian syyttäjälle syyteharkintaan. Suomessa tosin joissain vakavimmissa rikoksissa syyttäjä saattaa olla mukana jo esitutkintavaiheessa. Muissa rikosprosessin vaiheissa molemmissa maissa edetään melko lailla samalla tavalla, ja jopa oikeudenkäynnissä on melko samanlaiset käytännöt. Tapa jolla oikeuden päätösestä valitetaan näissä kahdessa eri maissa on periaatteellisesti sama. Suurin eroavaisuus lienee siinä, että Albaniassa on erillinen valitusoikeus johon valitetaan kun ollaan tyytymättömiä kun sitten puolestaan Suomessa valitetaan aina korkeammalla ja kaikkein korkeimmalle taholle asti ilman erillistä valitusoikeutta.

Myös oikeusjärjestelmät, kuten kaavioista ilmenee, ovat molemmissa maissa hyvin samantyyppiset. Niissä on molemmissa alemman asteen tuomioistuimet, joiden päätöksistä voi valittaa seuraavaan oikeusasteeseen aina korkeimpaan oikeuteen asti.

4 SANASTOTYÖN TEORIA

Sanastotyössä tavoitteena on kuvata käytettävä termistö ja käsitteistö (ns. deskriptiivinen sanastotyö) tai selkeyttää ja yhdenmukaistaa termistön ja käsitteistön käyttö (ns. normatiivinen sanastotyö). Terminologisessa sanastotyössä kyse on yleensä käsitteistä, jotka rajautuvat tarkasti ja termeistä, joita käytetään niiden nimityksinä. (Sanastokeskus.)

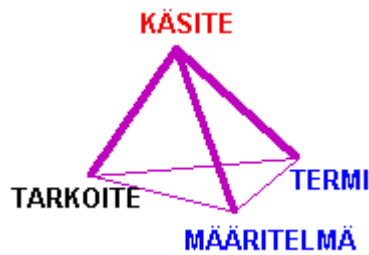
Valtaosa viestinnästä perustuu yleiskieleen, joka on tuttu kaikille. Yleiskieli on siis se, mitä me kuulemme jokapäiväisessä elämässä, kuten vaikkapa mediassa, oppikirjoissa tai kun asioimme eri toimistoissa. Yleiskielestä käytetään yleensä sanaa kirjakieli. Erikoiskieli puolestaan on jonkin tieteen-, ammatti- tai harrastealan kielimuoto. Se eroaa yleiskielestä lähinnä sanastoltaan. Erikoiskielen tehtävänä on jäsentää alansa käsitemaailmaa sekä siirtää tietoa alan sisäisessä viestinnässä. (Tieteen termipankki 2016.)

Erikoistiedon alueilla tarvitaan yleiskielen lisäksi erikoiskieliä. Erikoisaloilla pyritään siis takaamaan, että niiden viestintätilanteissa eri ihmiset ymmärtävät toinen toistaan, eikä typeriä ja vaarallisia ymmärrysvirheitä tapahtuisi (Sanastokeskus.) Erikoisalalla termistö on voi olla erittäinkin vaikeaa ja vaatii täsmällisen selkeyttämisen. Erikoisaloilla pienelläkin ymmärrysvirheellä voi olla vakavat seuraukset.

Terminologista sanastotyötä voidaan soveltaa termien ja niiden sisältöjen kuvauksen yhtenäistämiseen (Sanastokeskus). Esimerkiksi tuomioistuin määrää maksettavaksi rikosuhrimaksun, jolloin on tiedettävä sanan rikosuhrimaksu tarkka määritelmä, jotta asianomistaja ymmärtää täysin sen, mistä on kysymys.

4.1 Sanastotyön menetelmät

Kuvion 5 tetraedrimallissa kuvataan lähtökohta terminologian teorialle ja siihen perustuville menetelmille. Kuviossa tarkoitteet voivat olla ihmisen havaitsemia tai kokemia kohteita, esineitä, olentoja, tapahtumia, prosesseja tai ominaisuuksia. Osa näistä on abstrakteja ja osa taas konkreettisia.

KUVIO 5. Tetraedrimalli (Sanastokeskus)

Käsitteet ovat elementtejä, jotka kuvaavat ajattelua. Niiden avulla ihminen voi ymmärtää omassa mielessään ympäröivää todellisuutta eli tarkoitemaailmaa. Jotta viestinnässä voitaisiin saavuttaa yhteinen ymmärrys käsitteistä, on niille annettu nimityksiä eli termejä. Käsitteiden sisältöjä kuvaamaan käytetään sanallisia selityksiä eli määritelmiä. (Sanastokeskus.)

Terminologian tarkoituksena on, että tieto järjestetään ja se välitetään. Tässä keskeisiä ovat käsitteet. Sanastotyössä perustana on käsiteanalyysin tekeminen eli se, että käsitteet ensinnäkin analysoidaan ja että selvitetään käsitteiden väliset suhteet.

Tarkoitteella viitataan abstraktiin tai konkreettiseen todellisuuden ilmiöön. Kun ajatellaan tarkoitetta, valitsemme ominaisuuksia tai asioita, jotka meidän mielessämme parhaiten vastaavat tarkoitetta. Näitä ominaisuuksia kutsutaan käsitepiirteiksi. Mielessämme siis syntyy mielikuva, joka vastaa tarkoitetta. (Suonuuti 2006, 11–12.)

Määritelmän laatu vaikuttaa olennaisesti sanaston laatuun terminologisessa sanastotyössä. Määritelmää kirjoitettaessa tehdään ensin käsiteanalyysi, jossa on mukana käsitteiden sisältö, suhteet ja ala. Erikoisalan sanastoissa käsite määritellään joko sisällön mukaan, jolloin se perustuu lähimpään hierarkkiseen yläkäsitteeseen (siinä on silloin myös alakäsitteen olennaispiirteistä tärkeimmät). Joukkomääritelmä on toinen sisältömääritelmä, jolloin luetellaan käsitteen alaan kuuluvat kaikki tarkoitteet ja hierarkkiset alakäsitteet. (Suonuuti 2006, 19–20.)

Käsitteisiin viitataan termeillä. Termi voi olla esimerkiksi pelkästään yksi sana tai sitten termi voi muodostua useammasta eri sanasta eli se voi olla yhdyssana tai sanaliitto tai jopa lyhenne tai symboli. Kun mietitään sanastoja niin termit ovat yleensä substantiiveja,

jotka ovat yksikkömuodossa. Tosin ne voivat olla myös substantiiveja, jotka ovat monikkomuodossa tai vaikkapa adjektiiveja tai adverbeja tai verbejäkin. (Suonuuti 2006, 11, 32.)

Kaiken sanastotyön pitää perustua käsitteiden analysoimiseen sekä käsitteiden välisten suhteiden selvittämiseen. Käsitteet liittyvät aina jollain lailla muihin käsitteisiin, eivätkä ole irrallisia, vaan muodostavat käsitejärjestelmiä. Jotta sanastotyössä määritelmät voidaan laatia kunnollisesti, käsitteiden väliset suhteet on analysoitava ja käsitteet järjestettävä käsitejärjestelmiksi. (Suonuuti 2006, 13.)

Hierarkkinen suhde on suhde käsitteistä, jossa yhden käsitteen suhde muodostuu toisen käsitteen sisällöstä sekä yhdestä tai useammasta erottavasta piirteestä. (Tsk.fi.Terminologiansanasto.)

Koostumussuhteessa alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta. Koostumussuhde on käsitesuhde, jossa yksi käsite vastaa tiettyä kokonaisuutta ja toinen kokonaisuuden osaa. (Tsk.fi.Terminologiansanasto.)

Funktiosuhde on suhde käsitteistä joka perustuu muuhun kuin hierarkkiseen tai koostumussuhteeseen liittyvän aikayhteyteen käsitteen tarkoitteiden välillä. (Tsk.fi.terminologiansanasto.) Esimerkkeinä näistä suhteista ovat mm. kala–vesi tai uuni–leipä. Näitä molempia sitoo aika ja syysuhteet eli funktiosuhteet.

5 PROSESSIN KUVAUS

Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyi kaksikielinen sanasto. Olen kerännyt sanastoa seuraamalla oikeudenkäyntejä, sekä lukemalla läpi haastehakemukset tapauksiin liittyen. Näitä termejä tuli todella paljon. Olen vallinnut sanastoon 50 yleistä termiä. Kuuntelin tarkkaan istuntoja ja valitsin nimenomaan ne termit, jotka toistuivat eri istunnoissa. Tämän lisäksi olen pyytänyt käyttänyt hyödyksi haastehakemukset, jotka olen saanut istunnon päätteeksi. Kotona olen vielä lukenut ja karsinut niistä sitten termistöä. Suomenkieliset termit olen avannut ja selittänyt tarkemmin, mutta albanian kielessä laittanut vain vastineet.

Opinnäytetyöprosessi alkoi, kun menin Turun käräjäoikeuteen seuraamaan istuntoja. Tämä oli erittäin mielenkiintoista, ja jokaisella kerralla käsiteltiin eri asioita. Istunnoissa puhuttiin ja käytettiin todella paljon samoja termejä. Otin nämä termit ylös ja lähdin kotona seuraavaan vaiheeseen eli etsimään tietoa näistä termeistä.

Seuraavaksi lähdin selvittämään, mistä voisin mahdollisesti löytää termien vastineita. Osa sanastosta oli minulle jo aikaisemmasta osaamisesta tuttua, mutta itselleni vieraampia termejä varten piti löytää vastineet. Tarkistin myös niiden termien kohdalta, jotka tiesin etukäteen, että ne pitivät paikkansa. Halusin siis varmistaa täysin sataprosenttisesti, että olen tiennyt oikein nämä kyseiset termit. Kävin läpi kaikki albaniankieliset sivustot, jotka liittyivät jollain tapaa oikeuteen tai rikosprosessiin. Näin ollen sain niille termeille, jotka tiesin jo etukäteen, vielä varmistuksen näistä sivustoista. Näin ollen täysin varma, että sanastoni pitää paikkansa.

Itselleni tuntemattomien termien kääntämisessä käytin apuna kahta hyvää albaniankielistä sanakirjaa, jossa on sekä käännös että myös käännöksen suora, laaja ja erittäin tarkka selitys kyseisen termin merkityksestä. Tässä kohtaa haastattelin asiantuntijaa, joka tarkisti ehdottamani käännösratkaisut.

Jotkut termit olivat helppoja ja niiden suora vastine löytyi saman tien, mutta joukossa oli myös sellaisia termejä, joita ei ole lainkaan olemassa kotimaassani. Tässä tapauksessa selvitin ensin suomalaisen sanan tarkan määritelmän ja muotoilin termin omin sanoin.

Joskus se vaati sen, että jouduin selittämään jonkun asian, ja joskus sen, että käytin yläkäsitettä, ja välillä jopa kehitin oman termin. Joskus kun keinot alkoivat olla lopussa, luin rinnakkaistekstejä ja tällä tavoin keksin miten kääntää vaikean termin.

Ongelmana olivat myös muutamat termit, joille ei löytynyt suoria vastineita. Mietin tässä kohtaa pitkään mitä teen. Päädyin tarkistamaan näiden termien tarkan suomenkielisen määritelmän. Muutamien termien kohdalla minulle tuli mieleen joku hyvä sana, joka voisi vastata sitä, eli toisin sanoen kehitin oman vastineen. Muutamien vaikeiden termien kohdalla tein yksinkertaisesti sen, että selitin, mitä kyseinen termi tarkoittaa. Tässä kohtaa yritin etsiä esiin vielä rinnakkaistekstiä, josko saisin sieltä ideoita termien vastineiden löytämiseen. Rinnakkaistekstiä käyttämällä pyrin selvittämään, millaisissa yhteyksissä kyseistä termiä on muissa tapauksissa käytetty.

Tietoa opinnäytetyöni aiheesta löytyy paljon. Olen käyttänyt suurimmaksi osaksi internetlähteitä, koska ne ovat helposti saatavilla ja siellä on ajankohtaisin tieto, koska yleensä internetsivuja päivitetään jatkuvasti. Minulla on kuitenkin mukana myös omaa henkilökohtaista tietoa, joka on saatu elämäkokemuksesta, muutama kirjallähde, henkilökohtainen haastattelu sekä sanaston keruussa käynnit käräjäoikeudessa. Termien vastineiden etsimiseen olen käyttänyt useita sanakirjoja ja termien tarkistamisessa olen käyttänyt rinnakkaistekstejä sekä olen vielä tarkistuttanut sanat asiantuntijalta, joka hallitsee erittäin hyvin albaniankielisen juridisen sanaston. Käyttämällä useita eri lähteitä ja sanastotyön materiaaleja, olen pyrkinyt varmistamaan sen, että kokoamani sanasto vastineineen on luotettava ja laadukas.

Valtion viralliset sivut Albanian oikeudesta tarjoavat aiheeni kannalta paljon hyödyllistä tietoa. Näitä sivustoja käytin todella paljon, kun kirjoitin rikosprosessista ja oikeusjärjestelmästä Albaniassa. Sanastotyön teoriassa käytin paljon sanastokeskuksen sivuja. Oikeus.fi- ja riku.fi-sivustoja käytin todella paljon kuvaamaan suomalaista rikosprosessia ja oikeusjärjestelmää. Sieltä löytyi aiheeni kannalta hyödyllistä tietoa. Antti Jokelan rikosprosessikirjaa olen käyttänyt jonkun verran ja tämä tieto oli mielenkiintoista ja erittäin hyödyllistä opinnäytetyöni kannalta.

Opinnäytetyössäni oli monia haasteita. Onneksi minulla oli käytettävissä apuna asiantuntija, joka hallitsee erinomaisen hyvin albaniankielisen juridisen sanaston. Hänen

asiantuntemuksensa avulla pääsin hyvien ja luotettavien lähteiden ääreen. Vaikka internetlähteet ovatkin helposti saatavilla, saattaa ongelmana olla se, että sivusto lakkaa olemasta tai se siirretään toiseen osoitteeseen, jolloin alkuperäinen tiedonlähde ei ole enää käytettävissä. Albanian rikosprosessia ja oikeusjärjestelmän kuvausta varten käyttämäni albaniankielinen sivusto lakkasi toimimasta opinnäytetyöprosessini aikana. Siksi lähdeluettelossa ja tekstiviittauksissa tästä lähteestä käytetään nimitystä *Gjkr. Rikosprosessi Albaniassa*. Lisäksi lähdeluettelossa on alkuperäinen linkki, vaikka se ei olekaan enää aktiivinen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET, POHDINTA JA ARVIOINTI

Tästä opinnäytetyöstä on minulle paljon hyötyä. Ihan ensimmäiseksi minulla on käytössä sanasto, jota voin käyttää työelämässä. Olen oppinut paljon sanastotyön laatimisesta ja tiedän nykyään paremmin keinot, miten toimia ongelmatilanteissa, kuten esimerkiksi tilanteissa, joissa ei yksinkertaisesti löydy suoraa vastinetta sanalle. Olen myöskin ottanut selvää albanialaisesta oikeusjärjestelmästä ja albanialaisesta rikosprosessista. Tämä tulee auttamaan minua tulevaisuudessa työelämässä, sillä nyt kun prosessi on minulle tuttu, pystyn paremmin tulkkaamaan siihen liittyviä käsitteitä ja ilmauksia. Tulkin ehkä kaikkein tärkein ja tehokkain tapa valmistautua ennalta toimeksiantoon on nimenomaan sanaston laatiminen ja sen läpikäyminen. Uskon, että tästä minun sanastostani on hyötyä monille ja myös muun kuin albaniankielisille. Sanastossani on kuitenkin suomenkieliset määritelmät, jotka ovat käytännössä valmiita, ja muunkieliset voivat pelkästään etsiä vastineet omalla kielellään.

Koen, että nyt tehtyänäni tämän opinnäytetyön olen oppinut paljon uutta ja kehittänyt paljon vanhaa tietoa. Uskon, että pystyn nyt toimimaan ammattilaisena alallani. Opinnäytetyössä on ollut monta asiaa, jotka olen oppinut ja selvittänyt. On ollut sanojen keräämistä, tiedonhakua, kirjoittamista ja ennen sitä kirjoittamaan oppimista, seminaarin osallistumista, itsearviointia ja itsekehittämistä monessakin eri kohdissa. Suurin oppimani asia on ehkä se, miten kirjoittaa tieteellistä tekstiä. Toinen tärkeä asia, jonka olen oppinut, on sanaston laatiminen. Luulin, että se prosessi olisi ollut sitä, että laitan sanan johonkin nettisanakirjaan ja kirjoitan sen vastineen sitten siihen, mutta se onkin erittäin monivaiheinen prosessi, jonka oppii vain tekemällä. Kun ongelmia tuli heti alussa vastaan, minun piti selvittää, miten sanastotyötä kannattaa tehdä. Tulkin työssä tulen tekemään paljon sanastotyötä, joten tämän oppiminen ja hallitseminen on erittäin tärkeää

Olen pyrkinyt löytämään ja käyttämään opinnäytetyössäni mahdollisimman luotettavia lähteitä. Siksi olenkin tarkistanut useaan otteeseen sanastoni termien määritelmät. Tässä olen käyttänyt erilaisia työkaluja kuten mm. eri sanakirjoja, rinnakkaistekstejä sekä alan asiantuntevaa apua. Työni seurauksena hallitsen paljon paremmin sanastotyön teorian ja tiedän miten sanastotyötä pitää tehdä.

LÄHTEET

- Gjkr. Rikosprosessi Albaniassa. Saatavilla 23.03.2020. <http://www.gjkr.gov.al>
- Hirvi, M. (2019). Mistä tunnistat hyvän oikeustulkin. Delingua. Saatavilla 30.03.2020 <https://blog.delingua.fi/mista-tunnistat-hyvan-oikeustulkin>
- Jokela, A. (2008). Rikosprosessi. Helsinki: Talentum
- L 1590/2015. Laki oikeustulkikirekisteristä. Saatavilla 30.03.2020 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151590#P1>
- Oikeus.fi. Rangaistusten täytäntöönpano. Saatavilla 30.03.2020 <https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/oikeuslaitos/rangaistustentaytantonpano.html>
- Oikeus.fi. Rikosasian käsittelyn vaiheet. Saatavilla 30.03.2020 <https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/josjoudutrikoksenuhriksi/rikosasiankasittelynvaiheet.html>
- Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Hallinto-oikeudet. Saatavilla 30.03.2020 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/hallintooikeudet/fi/index.html>
- Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Hovioikeudet. Saatavilla 29.03.2020 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/hovioikeudet/fi/index.html>
- Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Käräjäoikeudet. Saatavilla 29.03.2020 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index.html>
- Oikeus.fi. Tuomioistuimet. Tuomioistuinlaitos. Saatavilla 29.03.2020 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index.html>
- Oikeus.fi. Vakuutus oikeus pähkinänkuoressa. Arkea ja ajatuksia. Saatavilla 30.03.2020 <https://oikeus.fi/arkeajatuksia/fi/index/toissaoikeuslaitoksessa/oikeusalanammattiesittelyjavakuutustuomarioliolanteravakuutus>
- Opetushallitus (2020). Oikeustulkikirekisteri. Saatavilla 10.8.2020 <https://www.oph.fi/fi/palvelut/oikeustulkikirekisteri>
- Rikosuhripäivystys Riku.fi. Syyteharkinta. Saatavilla 30.03.2020. <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/syyteharkinta/>
- Tieteen termipankki (2016). Terminologiaoppi. Erikoiskieli. Saatavilla 28.05.2020. <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Terminologiaoppi:erikoiskieli>
- Sanastokeskus. Mitä terminologinen sanastotyö on ja mihin sitä tarvitaan. Saatavilla 30.03.2020 http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_mit%C3%A4_2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html
- Suonuuti, H. (2006). Sanastotyön opas. Sanastokeskus TSK.

Valtiolle.fi. Hallinto-oikeudet. Saatavilla 29.03.2020 <https://www.valtiolle.fi/fi->

[FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Hallinto-oikeudet](https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Hallinto-oikeudet)

Valtiolle.fi. Korkein hallinto-oikeus. Saatavilla 30.03.2020 <https://www.valtiolle.fi/fi->

[FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Korkein_hallinto-oikeus](https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Korkein_hallinto-oikeus)

Valtiolle.fi. Korkein oikeus. Saatavilla 29.03.2020 <https://www.valtiolle.fi/fi->

[FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Korkein_oikeus](https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Korkein_oikeus)

Valtiolle.fi. Markkinaoikeus. Saatavilla 30.03.2020 <https://www.valtiolle.fi/fi->

[FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Markkinaoikeus](https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Markkinaoikeus)

Valtiolle.fi. Työtuomioistuin. Saatavilla 30.03.2020. <https://www.valtiolle.fi/fi->

[FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Tyotuo-mioistuin](https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Tyotuo-mioistuin)

Valtiolle.fi. Vakuutus-oikeus. Saatavilla 30.03.2020. <https://www.valtiolle.fi/fi->

[FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Vakuutus-oikeus](https://www.valtiolle.fi/fi-FI/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Oikeusministerio/Tuomioistuimet/Vakuutus-oikeus)

LIITE 1: Rikosoikeudellinen sanasto

Suomi	Albania
<p>Asianajaja on asiakkaansa oikeuksien ajamiseen erikoistunut juristi (6)</p>	<p>Advokat (1)</p>
<p>Asianomainen on rikoksen uhri oikeudenkäynnissä (7)</p>	<p>I Pandehuri (2)</p>
<p>Esitutkinta Esitutkinnassa poliisi selvittää tarkemmin mitä on tapahtunut ja millaisia vahinkoja rikoksen uhrille on aiheutunut (8)</p>	<p>Hetimi paraprak (3)</p>
<p>Esitutkintapöytäkirja Kuulustelusta tehdään pöytäkirja, jonka tiedot uhri joutuu omalta osaltaan allekirjoituksellaan vahvistamaan oikeaksi (8)</p>	<p>Procesverbal i hetimit të procedures paraprake (2)</p>
<p>Haastehakemus</p>	<p>Kërkesa për sfidim (5)</p>

<p>Haastehakemuksessa kantaja esittää, mitä hän vaatii vastaajalta ja millä perusteella (9)</p>	
<p>henkilötodistelu</p> <p>Henkilötodistelu on suullista ja se tapahtuu tuomioistuimen edessä asioista kertomalla (10)</p>	<p>Kur deshmitari del para gjykatësit dhe tregon se si ka ndodhur ngjarja (5)</p>
<p>Kirjallinen menettely</p> <p>Yksinkertainen rikosasia voidaan ratkaista karäjäoikeudessa kirjallisessa menettelyssä ilman pääkäsittelyä (11)</p>	<p>Procëdur më shkrim (4)</p>
<p>Kirjalliset todisteet</p> <p>Todistuskeino, jossa todistusvoima liittyy todisteen selitykseen eli kirjoitukseen sisältöön (12)</p>	<p>Deshmi me shkrim (2)</p>
<p>Korvaus menetetyistä ansioista</p> <p>Rahallinen korvaus, jonka tarkoitus on korvata rahat jotka on menettänyt sen seurauksena, että on asioinut oikeudessa (13)</p>	<p>kompensimi për humbjën e të ardhurave (2)</p>
<p>Kuulustelu</p> <p>Kun tutkinnassa sinulta kysytään miten asiat on edenneet (13)</p>	<p>Marrja në pyetje (1)</p>

<p>Käsittelyn päättäminen</p> <p>Pääkäsittely päättyy asianosaisten loppulausuntoihin, joissa he esittävät mielipiteensä siitä, kuinka asia tulisi ratkaista (9)</p>	<p>Pushimi i qështjes (2)</p>
<p>Laillinen este</p> <p>On esim. sairaus joka estää oikeuteen saapumisen (14)</p>	<p>Pengesë I ligjëm (1)</p>
<p>Loppulausunto</p> <p>Oikeudessa kaikilla osapuolilla on mahdollista lausua loppulausunnot ja nämä ovat sitten viimeiset ennen kuin jätetään oikeuden päätettäväksi (13)</p>	<p>Konkluzion përfundimtare (2)</p>
<p>Lähestymiskielto</p> <p>tarkoittaa, että henkilön hengen, terveyden, vapauden tai rauhan suojaamiseksi voidaan jotakuta toista kieltää ottamasta häneen yhteyttä (15)</p>	<p>Urdhër ndalesë (3)</p>
<p>Läsnä henkilökohtaisesti</p> <p>Joissain tapauksissa oikeus vaatii, että joku tapaukseen liittyvä henkilö pitää olla istunnossa läsnä henkilökohtaisesti (13)</p>	<p>I pranishëm personalisht (2)</p>
<p>lääkärintodistus</p>	<p>Qërtifikatë mjekësore (3)</p>

On lääkäriltä saama todistus, jonka joskus oikeus vaatii selvittääkseen tapausta (13)	
Oikeusapu on valtion varoin annettava oikeusapu henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa ja joka taloudellisen asemansa vuoksi ei kykene itse suorittamaan asian hoitamisen vaatimia menoja (12)	Ndihmë Shtetërore për pagesat Gjyqësore (1)
Poliisi tutkii ja selvittää tapauksia ja rikoksia (13)	Policia heton dhe zgjidh
Rahanpesu Rahanpesulla tarkoitetaan toimintaa, jossa rikoksella hankitun rahan alkuperä pyritään häivyttämään ja saamaan se näyttämään lailliselta (16)	Pastrim parash (2)
Riidattomat seikat Oikeuden käsittelyssä on seikkoja, jotka ovat riidattomia eli näistä asioista ollaan silloin päästy yhteisymmärrykseen (13)	Faktet padiskutueshëm (2)
Rikoksesta aiheutuneet vahingot Rikoksesta syntyy usein vahinkoja ja näistä haetaan oikeudessa korvauksia. Näitä voivat olla henkisiä, psyykkisiä tai rahallisia vahinkoja (13)	Dëmi I shkaktuar nga krimi (1)
Rikoksesta epäilty	I dyshuari për ndonjë krim (1)

on henkilö jota syystä tai toisesta epäillään tehneen rikoksen. Tästä seuraa se, että asiaa ruvetaan tutkimaan ja selvittämään (13)	
Rikos On sellainen teko missä joudut vastuuseen lain edessä (13)	Krim (1)
Rikosilmoitus on ilmoitus joka tehdään kun on tapahtunut rikos (13)	Denoncim (3)
Rikosuhripäivystys Rikosuhripäivystys (Riku) parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla tukipalveluita (17)	Emergjensa për viktimat e krimet (5)
Sakko on rahallinen rangaistus jostain rikoksesta (13)	Gjobë (2)
seuraamuskannanotto On syyttäjän oma käsitys siitä, miten asia tulisi ratkaista (13)	Propozim I prokurorit se cili duhët të jetë denimi (5)
Seuraavasta rikoksesta	Për ketë vepër penale (3)

tässä tarkoitettu, että on vaadittu rangaistusta seuraavasta rikoksesta ja tässä kerrotaan, että mistä rikoksesta vaaditaan (13)	
Sihteeri toimii oikeudessa puheenjohtajan apukätenä. Hän kirjoittaa muistiin tärkeät tiedot istunnosta ja hoitaa kaikki muutkin paperiasiat (13)	Sekretar (1)
Sormenjäljet on jäljet sormista, jotka jäävät pinnoille. Syöttämällä sormenjäljet kantaan voidaan löytää rikoksen tekijä (13)	Shenjat e gishtave (3)
Syyte On nostettava, kun on ilmennyt todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi (18)	Akuzë (1)
Syytekohta Jos on useita syytteitä niin tällöin voidaan numeroida syytekohtia, jotta tiedetään tarkkaan mistä syytteestä on kyse minäkin aikana (13)	Pikë e akuzës (4)
Syyttäjä On valtion viranomainen, jonka tehtävänä on huolehtia siitä, että rikoksesta seuraa lain tarkoittama seuraamus (19)	Prokuror (1)
Teonkuvaus	Përshkrimi i aktit (5)

kuulustelussa kuvaillaan miten rikos on tapahtunut ja kuvaillaan tarkasti miten asiat ovat edenneet (13)	
Todistaja On henkilö, joka on nähnyt rikoksen tapahtuvan. Hänet yleensä kutsutaan oikeuteen kertomaan miten rikos on edennyt ja ketä sen on tehnyt (13)	Dëshmtitar (3)
Todisteet Oikeudenkäynnissä käytettävää aineistoa jonka varassa tehdään päätös (13)	Dëshmitë (1)
Tuomari toimii istunnon puheenjohtajana ja tekee päätöksen (13)	Gjykatës (1)
Uhri On henkilö keneen rikos on kohdistunut (13)	Viktimë (3)
Vaadin vahingonkorvausta Yleensä oikeudenkäynnissä uhri saattaa vaatia korvauksia hänen vahingoistaan, jotka on syntynyt rikoksen seurauksena (13)	Unë kërkojë ndëshkim (3)
Vankila On valtion laitos jonne viedään ihmiset kärsimään heidän tekemistään rikoksista (13)	Burg (1)
Vapauden menetys	Humbja e lirisë (1)

Kun henkilölle määrätään rangaistus tästä suurin asia mikä seuraa on vapauden menetys eli hän ei siis ole enää vapaa (13)	
väkivalta on aina sellaista käyttäytymistä, joka pelottaa, loukkaa ja vahingoittaa (20)	Dhunë (1)
yhteystiedot ovat yleensä puheli- ja osoitetiedot. Toisin sanoen ne ovat tiedot jolla sinut tavoittaa (13)	Të dhënat të kontaktit (3)

Sanastossa olevien numeroiden merkitykset ja käytetyt lähteet:

1. oma käännösratkaisu
2. oikeuden istunnossa kuulemani termi albanian kielen tulkilta
3. sanakirja <https://fi.glosbe.com/fi/sq> , jonka jälkeen tarkistutin termin haastatteleamalla asiantuntijaa
4. itse kehittämäni termin vastine
5. En löytänyt suoraa vastinetta, joten tämä on selitys termille albanian kielellä
6. <https://asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/miksi-valita-asianajaja/>
7. <https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/rikosjutunkasittelykarajaoikeudessa/kukakukinonoikeudessa.html>

8. <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysyttya/mika-on-esitutkinta/>
9. https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/riita-asiat_1.html
10. <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/ohjeita-rikosasian-todistajalle/>
11. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/kirjallinenmenettely.html>
12. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu>
13. Oma laatimani termin selitys
14. <https://oikeus.fi/ss/index/josjoudutrikoksenuhriksi/oikeudenkaynti.html>
15. <https://www.poliisi.fi/rikokset/lahestymiskielto>
16. <https://www.poliisi.fi/rahanpesu>
17. <https://www.riku.fi/>
18. <https://www.stat.fi/meta/kas/syyte.html>
19. <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/syyteharkinta/>
20. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/>